

JAUNSARDZES PROGRAMMAS MĒRĶIS

Attīstīt dzīvei modernā sabiedrībā nepieciešamās prasmes un iemaņas, veicināt jaunatnes mērķtiecīgu izglītošanos valsts aizsardzības jomā, patriotismā, pilsoniskās apziņas veidošanā, biedriskuma, drošsirdības, disciplīnas veidošanā un fizisko spēju pilnveidošanā.

ATTĪSTĀMĀS KOMPETENCES:

- dzīvei modernā sabiedrībā nepieciešamās zināšanas, iemaņas un prasmes;
- pilsoniskā apziņa un patriotisms;
- aktīvs dzīvesveids un fiziskā sagatavotība.

UZDEVUMI:

- attīstīt bērnu un jauniešu spējas un talantus, pilnveidot zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas, lai kļūtu par atbildīgu un aktīvu sabiedrības pilsoni;
- radīt apstākļus jaunai pieredzei, kas sekmē patriotisma, pilsoniskās apziņas, biedriskuma, drošsirdības un fizisko spēju attīstību;
- veicināt kritisko domāšanu un argumentācijas prasmes;
- veidot izpratni par visaptverošu valsts aizsardzību;

- nodrošināt lietderīgas un saturīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas un sekmēt izpratni par aktīvu un veselīgu dzīvesveidu.

Pēc regulāru nodarbību apmeklēšanas jaunsargs svinīgi dod solījumu: "Es, (vārds, uzvārds), Latvijas Republikas jaunsargs, svinīgi apsolos neželot savus spēkus un prātu labākas dzīves veidošanai manas dzimtās zemes un Latvijas tautas labā. Apsolos pēc labākās sirdsapziņas veikt jaunsarga pienākumus."

Pagājušā gada nogalē Jaunsardze atzīmēja 30. gadadienu, pašlaik organizācijas mācības valstī kopumā piedalās vairāk nekā 7000 jauniešu.

JAUNSARDZE - ne tikai militārā, bet arī dzīves skola

Cēsu novadā Jaunsardzes pulciņi ir 20 skolās, gan pilsētas lielajās mācību iestādēs, gan pagastu skolās. Sarunās ar jaunsargu instruktoriem top skaidrs, ka šīs nodarbības ir ar lielu pievienoto vērtību, jo sagatavo bērnus un jauniešus dzīvei, iemācot mīlestību pret valsti, spēju palauties uz biedriem, prasmi neapjukt krīzes situācijās.

Instruktoram jāgatavojas uz katru nodarbību

Pavisam neliela pieredze jaunsargu instruktora amatā ir Valentīnam Ciguzim, kurš tikai pirms četriem mēnešiem sācis vadīt grupas Liepas pamatskolā. Viņš ir arī valsts aizsardzības mācības pasniedzējs Mālpilī, Siguldā, Krimuldā.

Nonākšana Liepas pamatskolā bijis tikams pārsteigums, atzīst V.Ciguzis: "Kad atnācu uz Jaunsardzi, sāku domāt, kur varētu veidot kādu grupu. Pēkšņi saņēmu zvanu no Liepas pamatskolas ar piedāvājumu darboties pie viņiem. Pat nezinu, kā tur uzziņāts, ka esmu šajā sistēmā, bet piekritu un esmu apmierināts. Viena grupa jau darbojas, arī otra nokomplektēta, redzu, ka bērni šajā jomā grib sevi bagātināt."

Kādu laiku Liepas pamatskolā Jaunsardzes pulciņa nebija, pirms tam darbojušies tādi spēcīgi instruktori kā Guntars Norbutis, Arnolds Bahmanis, laikam viņu atstātais joprojām labā atmiņā.

Lai arī V. Ciguzim ir liela militārā pieredze, viņš atzīst, ka visu laiku jāmācās: "Jūtos kā jauns puika, jāiziet dažādi kursi, lai varētu mācīt valsts aizsardzības mācību, darboties ar ieročiem. It kā visu mūžu esmu to darījis, komandējais šautuvē, bet te viss jāsāk gandrīz no jauna. Drošības noteikumi stingrāki, te tomēr darbs ar bērniem, jauniešiem, risks lielāks, tāpēc visam jābūt ļoti precīzi, stingri."

Uz katru nodarbību pašam rūpīgi jāgatavojas: "Ja neesi sagatavojies, nevari veiksmīgi aizvadīt nodarbību, tas attiecas gan uz

jaunsargiem, gan valsts aizsardzības mācību. Ir ļoti labi jāpārzina tēma, par ko runāsi, jo audzēkņiem var būt visdažādākie jautājumi.

Runājot par pieredzi, redzu, ka tie instruktori, kuri nav bijuši saistīti ar militāro jomu, samērā ātri tiek līdzti. Visu var paveikt, ja ir vēlme. Protams, ja pedagogs nāk strādāt par instruktoru, viņam jāapgūst militārās zināšanas, un otrādi, cilvēkam ar militāro pieredzi jāapgūst pedagoģiskās iemaņas. Ideālais variants, ja par instruktoru vēlas kļūt militārists ar pedagoģisko izglītību," saka instruktors.

Patlaban grupās kopā darbojas dažāda vecuma bērni, bet V. Ciguzis apņēmis nākamajā mācību gadā komplektēt grupas pēc vecumiem, jo nodarbību plāni ir atšķirīgi. Efektīvāk strādāt ar viena vecuma audzēkņiem par vienu tēmu, kas konkrētajam vecumam paredzēta.

Valsts aizsardzības mācības stundās uzreiz varot redzēt, kuri jaunieši darbojušies Jaunsardzē, viņos esot pavisam cita dzirkstelīte: "Viņi visu saprot, viņiem nav jāvēlvi tik daudz laika konkrētām lietām kā tiem, kuri nav bijuši jaunsargi."

Jaunsardze ir komandas darbs

Instruktors Egils Skriba strādā ar jaunsargiem Zaubes pamatskolā un Nītaures Mūzikas un mākslas pamatskolā. Viņš stāsta, ka jaunieši ir aktīvi, jo no centra attālākos pagastos nav daudz iespēju iesaistīties dažādās nodarbēs. Interesu pulciņi, protams, skolās ir, bet Jaunsardzē ir citāda aktivitāte, kur sevi realizēt.

Abas ir mazas skolas, katrā neliels skaits audzēkņu, tāpēc arī lielas jaunsargu grupas nokomplektēt nevar, bet ar tiem, kuri grib darboties, tiek strādāts, saka instruktors: "Protams, jauniešiem vairāk patīk praktiskas nodarbības, bet viņi klausās arī teoriju, jo saprot, ka dzirdētais noderēs, kad būs jādarbojas."

Tikai no instruktora atkarīgs, kā prātis skolēnus ieinteresēt. Kā prātīšu veidot attiecības ar bērniem, no tā atkarīgs, cik viņi gribēs iesaistīties. Ja gadās, ka audzēkņim neizveidojas kontakts ar instruktoru, viņš aizies no Jaunsardzes. Strādāju tikai no šī gada,

pārņēmu grupas no iepriekšējā instruktora, līdz šim prom nav gājis neviens, vairāki atgriezušies un aktīvi strādā."

Grūtākais ir organizēt pasākumus sestdienās un svētdienās. Audzēkņi lielākoties dzīvo patālu no skolas, ne vienmēr kāds var atvest jaunsargu uz nodarbībām. Bet iknedēļas nodarbībās, kas notiek mācību dienās, apmeklējums esot ļoti labs, 80 – 90 procenti. Bērni ieinteresēti, pat tie, kuriem vēl nav Jaunsardzē atbilstošais vecums, grib iesaistīties, tas uzskatāmi liecina, ka šis ir vajadzīgs piedāvājums.

Stāstot, kāpēc kļuvis par instruktoru, E. Skriba atklāj, ka jau vairākus gadus ir zemessargs, kolēģis aicinājis talkā darbā ar jaunsargiem, tad sapratis, ka pats grib vadīt nodarbības: "Man patīk darbs ar bērniem, jauniešiem, protu atrast kopīgu valodu un ceru, ka varu viņiem ko iemācīt, kas noderēs turpmākajā dzīvē. Jaunsardze ir komandas darbs, sadarbība, un tas viņiem būs vajadzīgs, nonākot darba dzīvē pēc izglītības iegūšanas. Sadarboties vienam ar otru, cienīt citam citu, kas ir ļoti būtiski. Tā pievienotā vērtība Jaunsardzes nodarbībās ir daudz lielāka nekā tikai programmas apgūšana. Neatņemama tēma ir patriotiskā audzināšana, kas ļoti svarīga, arī iegūtās praktiskās iemaņas, kā rīkoties vienā vai otrā krīzes situācijā."

Vadot nodarbības, gatavojoties tām, lieti noder arī zemessarga pieredze, un instruktora darbs arī pašam nāk tikai par labu. Ja, darbojoties Zemessardzē, kādai niansei varbūt nepievērsu pietiekamu uzmanību, darbs ar jaunsargiem liek visu izprast līdz pamatiem."

Nevajag rītenī izgudrot no jauna

Instruktorē Ērika Jermacāne ar jaunsargiem strādā Rāmuļu pamatskolā. Rit pirmais gads jaunsargu instruktora amatā, un, kā pati saka, pieredze vēl tikai krājas. Sākotnēji vēlmi darboties Jaunsardzē izteikuši 16 skolēni, tomēr uz nodarbībām nāk aktīvākie. Instruktorē skaidro, ka skolas bērni nav no tuvākās apkaimes, viņi radušies uzreiz pēc stundām sēsties autobusā un doties mājās: "Jaunsargu nodarbības notiek pēc stundām, tas nozīmē, ka tiem, kuri

grib darboties, šis autobusa reiss jālaiž garām. Vajag raksturu, lai vienu dienu nedēļā uzkavētos ilgāk. Prieks par tiem, kuri tam gatavi, un patiesībā ne jau liels audzēkņu skaits ir galvenais, bet lai tie, kuri apmeklē nodarbības, saņemtu maksimālo."

Instruktorē saka, ka cenšas teorētiskās nodarbības savienot ar praktiskajām, jo bērniem grūti 40 minūtes klausīties tikai teoriju: "Cenšos ar dzīves piemēriem padarīt visu krāsaināku, tad arī teorija tiek uztverta vieglāk, saprotamāk, ceru, ka arī paliekošāk. Instruktoram jābūt radošam, nevar stāvēt klases priekšā un sausi klāstīt teoriju. Šis ir interešu izglītības pulciņš, bērni var izvēlēties, bet, ja turpina piedalīties, laikam esmu atradusi pareizo ceļu."

Ē. Jermacāne jaunsargu apmācību beigusi nesen, un tieši viņas instruktore iedvesmojusi izvēlēties šo ceļu: "Ir lietas, ko esmu pārņēmusi no viņas un tagad nododu tālāk saviem audzēkņiem. Ne vienmēr rītenī vajag izgudrot no jauna, ja ir ļoti labs piemērs, vērts to likt lietā."

Instruktorē ir sportiska, piedalās sacensībās gan ziemā, gan vasarā, tāpēc arī jaunsargiem nodarbības iespēju robežās organizē svaigā gaisā. Viņa arī pasniedz valsts aizsardzības mācību Siguldā un Priekuļos un, līdzīgi kā citi instruktori, norāda, ka tie, kuri bijuši Jaunsardzē, izeļas uz pārējo fona: "Viņi var runāt par tēmām, ko apgūstam, dalās ar savu pieredzi. Tas ir liels pluss, un pareiza būtu ķēde: vispirms Jaunsardzē, tad – valsts aizsardzības mācība."

Audzīnāt par valsts patriotu

Instruktors Jānis Eglītis ar jaunsargiem strādā Spāres pamatskolā un Cēsu Bērzaines pamatskolā – attīstības centrā. Stāstot par bērnu un jauniešu interesi, viņš saka, ja instruktoriem vidēji grupā ir 15 jaunsargi, Bērzaines pamatskolā ir 26, vēl vairāki izteikuši vēlmi. Protams, Spāres skolā mazāka grupa, septiņi jaunieši, bet pati skola maza, tajā mācās bērni ar īpašām vajadzībām, bet arī viņi grib šīs nodarbības.

"Ir jaunsargu apmācības programma, pēc kuras jāvadās, bet es raugos, lai nodarbības būtu piemērotas tieši šiem bērniem," saka J. Eglītis. "Cenšos tās pielīdzināt

viņu iespējām. Ja, piemēram, bērniem grupā ir problēmas ar teorijas uztveri, mēģinu stāstīt praktiskus piemērus no dzīves, darboties vairāk praktiski. Cenšos nodarbības izmantot spēju elementus, vadības vingrinājumu elementus. Tas liek vairāk piedomāt, kā vadīt mācības, bet man ir liela militārā pieredze, 20 gadi bruņotajos spēkos, un kaut kas noteikti der darbā ar bērniem."

Instruktoram šis pirmais gads darbā ar Jaunsardzi, to izvēlēties, jo gribējies mainīt dienesta apstākļus, studēt, gūt pedagoģisko izaugsmi.

Kā būtisku nodarbību sadaļu J.Eglītis uzsver patriotisko audzināšanu, tiek rīkoti patriotiski pasākumi, jaunsargi piedalās lāpu gājienos, īpaša ceremonija ir jaunsarga zvēresta došana.

"Protams, svarīga ir apmācība, kas programmā, bet ne mazāk svarīgi attīstīt domāšanu, uzvedību, audzināt par valsts patriotu. Nav jau tā, ka Jaunsardzes nodarbībā mācām tikai militāras lietas, daudz runājam par to, kā rīkoties krīzes situācijās, ja ir plūdi, elektrības pārrāvumi, pārrunājam drošības noteikumus uz ūdens, uz ceļa. Tas viss noteikti noderēs turpmākajā dzīvē!"

Jo vairāk jauniešu iesaistīsies Jaunsardzē, jo vieglāk būs ar viņiem strādāt valsts aizsardzības mācības stundās. Mācu arī to, skaidri redzu, kuri bijuši jaunsargi, kuri ne. Jaunsargi var palīdzēt pārējiem, sniegt konsultācijas. Ir jaunieši, kuri, sākot apgūt valsts aizsardzības mācību, pēc neilga laika izsaka vēlmi būt arī Jaunsardzē, jo redz, ka tas ir interesanti. Tas jau viens otru neizslēdz, var iegūt tikai papildu zināšanas, jaunu pieredzi." □

Lappusi sagatavojis
JĀNIS GABRĀNS

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no
Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par saturu atbild projekta īstenotājs
izdevniecība SIA "Cēsu Druva".